

В І Д Г У К

офіційного опонента

Громченка Валерія Васильовича на дисертаційну роботу

Іванової Людмили Олександрівни

**«Традиціоналістський стильовий напрям
у творчості композиторів України ХІХ – ХХ століть»,**

подану на здобуття наукового ступеня

кандидата мистецтвознавства (доктора філософії)

за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

«Традиція – це не збереження попелу, а роздування вогню», саме цей вислів відомого французького філософа, історика другої половини ХІХ – початку ХХ століть Жана Жорéса пригадується після цілісного ознайомлення із дисертаційною роботою Іванової Людмили Олександрівни «Традиціоналістський стильовий напрям у творчості композиторів України ХІХ – ХХ століть». І це не випадково, адже домінантою аналітичної уваги авторки у пропонованій кваліфікаційній науковій роботі постає феномен традиції, як винятково значущої складової стильової парадигми в українському музичному мистецтві, зокрема професійній композиторській творчості періоду ХІХ – ХХ століть.

Магістральною цінністю презентованої наукової розвідки є усталення конкретної стратегії, у подоланні стрімко прогресуючої прірви полярності між академічно-традиційними та модерністсько-авангардними новочасними музичними звершеннями (композиції, концерти, культурно-просвітницькі акції тощо). Виявляючи найбільш характерні традиційні стильові ознаки, відповідний почерк композиторського мовлення українських митців романтичного та модерного культурно-історичних періодів, Людмила Олександрівна певним чином знівельовує провалля між полюсами, так мовити, узвичаєної та нетрадиційної музики, у такий спосіб знімаючи гостроту питань щодо місця й ролі академічного музичного мистецтва в сучасній культурі,

виявлення певної соціально-мистецької необхідності таких спеціалізацій як композитор, диригент тощо.

Напевно найбільш консолідуючим, узагальнюючим умовиводом представленої наукової праці та, водночас, її максимально-фундаментальною чеснотою, може слугувати загальне судження, а саме – *традиція унеможлиблює руйнацію*.

Структурно-функціональне означення процесу розбудови теми дисертації, означило її структуру з двох розділів, кожний з яких має по три підрозділи. Науково-дослідницькі пошуки традиціоналістичного коріння композиторської мови, авторка слушно виявляє в українському ментальному ліризмі, екстраполюючи його із різних предметних сфер наукового знання (історія, релігія, література) у площину національного фортепіанного мислення (сторінки 44 – 56).

Безперечно, змістовно-кульмінаційною частиною даної кваліфікаційної наукової праці постає другий розділ, а саме – «Фортепіанні твори українських авторів у представництві прототрадиціоналізму XIX і традиціоналізму XX сторіччя». Наголосимо, що його домінантною цінністю є не лише аналіз фортепіанних творів М. Лисенка, А. Рубця, П. Сокальського (прототрадиціоналістичні ознаки композиторської творчості), В. Косенка, А. Штогаренка, Георгія і Платона Майбороди, А. Кос-Анатольського (традиціоналістична атрибутивність композиторського почерку), але й аналітична увага дисертантки до традиціоналістичних рис творчості (композиції для фортепіано та з фортепіано) ряду відомих одеських композиторів, зокрема В. Малішевського, К. Данькевича, С. Орфєєва, В. Власова, Т. Малюкової-Сидоренко.

Безумовно, гранично чітко означений регіональний аспект висвітлення теми науково-дослідницької роботи, надзвичайно суттєво підвищує загальну актуальність даного наукового дослідження та необхідність появи окресленої наукової праці у царині новочасної академічної української музикознавчої думки.

У низці ґрунтовних науково-дослідницьких досягнень представленої дисертаційної роботи виокремимо, поміж іншого, її визначальне теоретико-аналітичне значення, що у будь-якому разі не обмежується запровадженням результатів дослідження під час лише викладання ряду наступних навчальних дисциплін, а саме – «Фах (спеціальний клас фортепіано)», «Історія та теорія фортепіанного мистецтва», «Музична інтерпретація», «Композиція», «Методика навчання гри на фортепіано», «Виконавська практика», «Педагогічна практика», але й сягає ґрунтового розкриття еволюційного шляху української композиторської школи у її стильовому та жанровому розмаїтті.

Акцентуватимемо, що презентоване наукове дослідження стане у фаховій нагоді багатьом сьогочасним викладачам, студентам, науковцям, професійним виконавцям, музикознавцям-лекторам, вченим сфери музичної психології тощо.

Особиста аналітична допитливість під час цілісного ознайомлення з рецензованою роботою, чітко продукувала низку зауважень, а також запитань до Людмили Олександрівни Іванової, що, підкреслимо, жодною мірою не применшують науково-дослідницької значущості пропонованої дисертації, натомість, абсолютно рельєфно генерують певну аналітично професійну зацікавленість та, безсумнівно, дієво пролонгують змістовну перспективність композиторського та виконавсько-фортепіанного видноколу, стосовно подальших науково-дослідницьких звершень здобувача в окресленій науковій тематиці.

Безумовно, складно уявити творчий доробок композитора поза межами контекстності відображення у його творчості певних реалій часу, відповідних соціокультурних ознак, їх різних характерологічних рис, а то й можливо, своєрідних художніх символів епохи. Вочевидь, нові образи часу породжують також і новітні виконавські засоби художньої виразності. Відтак, запитання, чи можна навести приклади взаємодії виконавських традиційних та новочасних (нетрадиційних) засобів художньої виразності у світлі домінування

традиціоналістського стильового означення творчості українських композиторів ХХ століття?

Людмила Олександрівна Іванова, виявляючи глибинне коріння традиціоналістського почерку українських композиторів ХІХ – ХХ століть, слушно звертає увагу на композиції, що стали емблематичними для українського художнього світу першої половини ХХ сторіччя (сторінка 15); на вальсову ласкавість вираження, що стала емблематичним жанровим показником українських пісень (сторінка 94); на символ жінки, жінки-матері (сторінка 28), натомість, авторка не створює належної дослідницької концентрації у досягненні означення передуючих відповідних форм «колективного безсвідомого», тобто певних архетипів. Отже, які українські архетипи являють найбільш фундаментально-генеруюче джерело, оригінальне характерологічне підживлення, відповідну основу традиціоналістського стильового напрямку у творчості композиторів України ХІХ – ХХ століть?

Слід відзначити, що дисертантка, говорячи про Лисенка-піаніста (сторінка 62), фортепіанне виконавство Віктора Косенка (сторінка 83) та практику інструментальної гри інших представників плеяди видатних композиторів України, продукує наступні запитання, а саме – чи є можливим окреслення у традиціоналістському стильовому означенні українських авторів, наголосимо, виконавського стилю композиторської творчості певних митців? та, відповідно, які композитори мають найбільш виразну атрибуцію цієї стильової ознаки?

Підкреслимо, що у процесі дослідження означеної теми Л.О. Іванова торкається широкої жанрової палітри, що природньо обумовлює питання стосовно виокремлення відповідного жанру або ж низки жанрів, значення яких в усталенні традиціоналістського стильового напрямку в творчості українських композиторів ХІХ – ХХ століть є найбільш вирішальним. Відтак, який жанр (жанри) можна означити як титульний (титульні) у ході формування традиціоналістського почерку, стилю, манери українських митців-композиторів?

У низці зауважень щодо аналізованої роботи відзначимо, на жаль, недостатнє звернення дисертантки до ряду емпіричних методів, зокрема спостереження та експерименту, а також відсутність нотних прикладів у додатках дисертації. Наголосимо, що розширення методологічної бази дослідження і відповідний спеціалізований нотовано-ілюстративний матеріал вельми покращили б аналітичне та, безсумнівно, художньо-свідоме сприйняття результатів науково-дослідницької праці.

Закцентуємо, що окреслені запитання, а також зауваження не носять виключно принципового значення та мають, наголосимо, абсолютно уточнюючий характер.

Підкреслимо, що науково-дослідницькі результати презентованої до рецензування дисертації Людмили Олександрівни Іванової, неодмінно стануть у нагоді щодо спеціалізованої професійної теоретико-аналітичної та виконавсько-практичної діяльності численних музикантів-фахівців (інструменталістів, вокалістів) царини професійного академічного музичного мистецтва.

Акцентуватимемо, що за результатами представленого до розгорнутого відгуку наукового дослідження Л.О. Іванової видано низку фахових наукових статей, що віддзеркалюють основний зміст дисертаційної праці. У рецензованому науковому дослідженні не виявлені порушення академічної доброчесності.

Узагальнюючи вищезначене зробимо наступні висновки. Дисертаційна робота Іванової Людмили Олександрівни «Традиціоналістський стильовий напрям у творчості композиторів України XIX – XX століть» подана на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» є надзвичайно назрілою і винятково злободенною працею. Разом із цим, рецензоване дослідження постає цілісною та логічно завершеною науковою роботою, що має конкретну науково-теоретичну й науково-практичну значимість, насамперед, для фахівців сфери академічного

музичного мистецтва, зокрема представників галузі професійної музичної педагогіки, царини музично-виконавської діяльності та історії музичного мистецтва, а також є такою, що відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами та на підставі «Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її авторка – Іванова Людмила Олександрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства, доцент,

проректор з наукової роботи

Дніпропетровської академії музики

ім. М. Глінки

В.В. Громченко

Підпис В.В. Громченка підтверджую

Старший інспектор відділу кадрів

